

МИХАИЛ
БУЛГАКОВ

ЗА ПОЛЗАТА ОТ
АЛКОХОЛИЗМА

**МИХАИЛ
БУЛГАКОВ**

**ЗА ПОЛЗАТА ОТ
АЛКОХОЛИЗМА**

Превод от руски
ЛИЛЯНА МИНКОВА

ФАМА

Михаил Булгаков
РАССКАЗЫ И ФЕЛЬЕТОНЫ

Перевод © Лиляна Минкова
Художественно оформление © ФАМА
© ФАМА 2011

ISBN 978-954-597-411-3

СЕДМИЦА ЗА ПРОСВЕТА

Отби се една вечер в ротата нашият военен комисар и ми вика:

– Сидоров!

Отговарям му:

– Аз!

Изглежда ме той изпитателно и пита:

– Ти какво?

– Ами аз нищо.

– Ти неграмотен ли си?

Аз, разбира се:

– Тъй вярно, другарю военком, неграмотен.

Погледна ме той още веднъж и вика:

– Ами щом си неграмотен, ще те пратя довечера на „Травиата“.

– Ама, моля ви се, защо? – викам. – Задето съм неграмотен, вината не е наша. При стария режим не ни учеха.

А той ми отговаря:

– Глупако! Що се уплаши? Не те наказвам, ами ще ти е от полза. Там ще те просвещават, представление ще гледаш – за свое удоволствие.

Да де, ама ний с Пантелеев от нашта рота се бяхме накарани тази вечер да идем на цирк. Та му викам:

– Не може ли, другарю военком, през градската отпуска да идем на цирк, а не на театър?

А той присви око и пита:

– На цирк?... Това пък защо?

– Ами много е забавно – викам... – Учен слон ще покажат, и смешници ще има, и френска борба...

Закани ми се той с пръст.

– Ще ти дам аз на тебе един слон – вика! – Несъзнателен елемент! Смешници... смешници! Абе то от теб по-голям смешник има ли бе, селяндур? Те слоновете са учени, ама такива като теб, мъко моя, сте ми все неучени! Каква ти е файдата от цирка? А? Пък в театъра хората ще те просвещават... Да ти стане мило и драго... Виж какво, нямам време за дълги разговори... Ето ти билета и марш!

Нямаше как, взех билетчето. Пантелеев, и той неграмотен, също получи билет и тръгнахме. Купихме три фунийки семки и ето ни пред „Пръв съветски театър“.

Гледаме, при кошарата, дето пускат хората – стълпотворение вавилонско. Напират да влязат в театъра. Но освен нашего брата неграмотните дошли и грамотни, повечето госпойки. Една успя да стигне до контрольора, показва му билет, а она я пита:

– Прощавайте, другарко мадам – вика, – вие грамотна ли сте?

Оная глупачка се докачи:

– Странен въпрос! Грамотна, разбира се. В гимназия съм учила.

– А, в гимназия – рече ѝ контрольорът. – Много ми е приятно. В такъв случай позволете да ви пожелаая довиждане.

И ѝ взе билета.

– С какво право? – крещи госпоиката. – Как така?

– Ами ей така, много просто, понеже пускаме само неграмотни.

– Но и аз искам да послушам опера или концерт.

– Е, щом искате – рече, – заповядайте в Кавсъюза. Там са ви събрали все грамотни – доктори, фелшари, професо-

ри. Седят и пият чай с петмез, понеже на тях купони за захар не им дават, а другарят Куликовски романси им пее.

Та си замина госпоицата с празни ръце.

Виж, нас с Пантелеев веднага ни пуснаха, право в партера ни заведоха и ни настаниха да седнем на втория ред.

Седим.

Представлението още не беше почнало, та излюпихме от скука по фунийка семки. Поседяхме така близо час и половина, най-сетне в театъра се стъмни.

Гледам – на най-важното, на ограденото място се намъква някакъв. С кожено калпаче и с палто. Мустаци, прошарена брадичка и ужасно строг. Качи се и веднага си сложи пенсне.

Питам аз Пантелеев (той може да е неграмотен, но всичко знае):

– Тоя пък кой е?

– Това е – деригентът – вика ми. – Той им е тук най-главният. Сериозен господин.

– Ами що са го изтъпанили затворен в кошарката? – питам.

– Ами понеже той тук, в операта, им е най-грамотният. Та за да ни е за пример го изтъпанват.

– Ами тогава що са го курдисали със задника към нас?

– Понеже така му е по-удобно да командва оркестъра!...

Пък оня, диригентът де, отвори пред себе си някаква книга, погледна в нея, замахна с бяла пръчица и под пода веднага засвириха на цигулки. Жалостиво едно, тъничко, направо да ти се доплаче.

Бе тоя диригент наистина ще да е от най-грамотните, понеже две работи наведнъж върши – хем книгата чете, хем пръчицата размахва. А оркестърът като запердаши. Все по-яко. След цигулките се чува свирки, след свирките барабани. Театърът като гръмна. Че изведнъж като ревна някъде отдясно... Надникнах в оркестъра и се провикнах:

– Пантелеев, да ме убие Господ, ама това е Ломбард, дето е зачислен в нашия полк на храна.

Надникна и той и вика:

– Да бе, същият! Друг не може така яко да надува тромбона.

Зарадвах се аз и викам:

– Браво, Ломбард, бис!

Ама цъфна изневиделица един милиционер и право при мен:

– Ще ви помоля, другарю, да не нарушавате тишината.

Е, млъкнахме.

В това време завесата се вдигна и гледаме, на сцената, врява до Бога. Кавалерите със сака, дамите с рокли – танцуват, пеят. Ех, и пийване има, то се знай, пък и карти пляска.

С една дума – старият режим.

Та там, с другите е и Алфред значи. И той пийва и си замезва. А той, братле, да бил влюбен в оная, в Травиата. Но не го обяснява с думи, ами пее ли, пее. И тя така – с пеене му отговаря. Излиза, че той всякак ще се ожени за нея, да, ама тоя Алфред имал татко на име Любченко. Изведнъж, не щеш ли, във второ действие и той – хоп на сцената. Невисок, но представителен един, побелял, а гласът му силен, гъст, башвтон.

И току му запя на Алфред:

– Бе ти, хубостнико, как тъй забрави милия си роден край?

Пя му, пя му и прати по дяволите всичко, дето Алфред го беше нагласил. В трето действие Алфред се напи от мъка и вдигна на тая своя Травиата страхотен скандал. Яката я нахока, хем пред всички.

Пее:

– Ти – вика – си една никаквица, и аз изобщо, вика, не желая да си имам повече работа с теб.

Тя, разбира се, ревна, олелия, скандал. И тя да вземе от мъка да се поболее в четвърто действие от охтика. Прати-ха, разбира се, да викнат доктора.

Идва докторът.

Бе гледам го, уж сюртук носи, ама по всичко личи – нашего брата, пролетарий. Дълга коса, а гласът му кънти като из бъчва.

Отиде при Травиата и запя:

– Бъдете спокойна – вика, – болестта ви е опасна и непременно ще умрете.

Даже рецепта не ѝ написа, само се сбогува и си и излезе.

Ех, вижда Травиата, че няма как – ще мре.

Та дойдоха тогава и Алфред, и Любченко, молят я да не мре. Любченко вече си дава съгласието за сватбата. Но вече нищо не става.

– Прощавайте – казва Травиата, – няма как, трябва да умра.

И наистина, пояха си още тримата и Травиата умря.

А диригентът затвори книгата, свали пенснето и излезе. И всички се разотидоха. И това беше.

Е, рекох си, слава Богу, просветихме се, стига ни толкоз! Скучна история.

И му викам на Пантелеев:

– Е, Пантелеев, хайде утре на цирк.

Легнах си и все сънувам как Травиата пее, а Ломбард се дере на тромбона.

Та отивам на другия ден при военкома и му казвам:

– Разрешете, другарю военком, довечера, през градската отпуска да ида на цирк...

Че като изрева:

– На теб, вика, тия слонове май не ти излизат от ума! Никакви циркове! Не, братле, днес си в Совпроф на концерт. Там – вика – другарят Блох ще ви свири с оркестъра си Втората рапсодия.

Направо се втрещих. – „На ти сега едни слонове!“ – рекох си.

– Туй какво ще рече – питам, – Ломбард пак ли ще надува тромпета?

– Непременно – отсече.

Втасахме я, прости Господи, накъдето аз, натам и той с неговия тромбон.

Погледнах го и питам:

– Ами утре ще може ли?

– И утре – вика – не може. Утре ще ви пратя всичките на драма.

– Ами вдругиден?

– Вдругиден сте пак на опера. Изобщо, стига сте се шляли по цирковете – рече. – Сега е седмица на просветата.

Побеснях от тия му приказки. То тъй отърване няма, рекох си. И го питам:

– Вие цялата ни рота ли ще я юркате по тоя начин?

– Защо цялата? Грамотните няма. Грамотният и без Втората рапсодия си е човек на място. Само вас, калпазаните неграмотни. Грамотният да си ходи където си ще.

Тръгнах си аз и се замислих. Разбирам – спукана ми е работата. Излиза, че като си неграмотен, трябва от всяко удоволствие да се откажеш... Мислих, мислих и измислих.

Отивам при военкома и му викам:

– Разрешете да доложя!

– Долагай!

– Разрешете, викам, училището за ограмотяване да посещавам.

Усмихна се военкомът:

– Браво! – И ме записа в училището.

Е, походих аз и какво мислите, абе научиха ме. Та сега никой копче не може да ми каже, понеже съм грамотен.